

ד. (1) האם יחיד יכול להביא קטורת (פרט), ומדוע? והאם ציבור יכולים להביא קטורת בנדרבה? ובאר הנידון האם יש חילוק בין מזבח הפנימי למזבח החיצון? וכיצד הסיקו, ומדוע? (2) מה היא "מנחת חביתין" ומדוע נקראת הכי? וכיצד מצוות הבאתה ומצוות הקטרתה, ומנלן? וכיצד היו מעשיה, ומנלן? (3) מת הכהן גדול באמצע היום, ומינו אחר תחתיו, כיצד יש לו לנהוג בענין המנחת חביתין שלו ושל הכהן גדול שמת, ומדוע?

ה. (1) האם מנחת חביתין קריבה אף בשבת או בטומאה, ומנלן? ואי נימא דבאה אף בשבת, מתי עבדינן ללישתה עריכתה ואפייתה, ומדוע? והאם אפשר ללמוד מהאי טעמא דמנחת חביתין בשבת אף לענין אפיית שתי הלחם בשבת, ומדוע? (2) כמה שמן טעונה מנחת חביתין, ומנין? והאם אפשר ללמוד לדין זה מ"דינא", ומדוע? (3) מי שנה לברייתא ד"בשמן להוסיף לה שמן וכו'", ומה הביאור בברייתא זו?

ו. (1) היכא דמת הכהן הגדול ולא מינו אחר תחתיו, משל מי היתה באה מנחת החביתין, ומנלן? והאם הכי נהגו בכל הדורות, ומדוע? (2) היכא דהמנחת חביתין לא היתה באה על ידי הכהן הגדול, האם היו דינים אחרים להקטרתה, ומנלן? (3) מה דרשינן וכיצד דרשינן לקרא "וְהִפְחֵן הַמִּשִׁיחַ תַּחֲתָיו מִבְּנֵי יְעֹשֶׂה אֹתָהּ חֶק עוֹלָם לָהּ כְּלִיל תְּקָטֵר"? ומה דרשינן לקרא "וְהִפְחֵן הַמִּשִׁיחַ תַּחֲתָיו מִבְּנֵי יְעֹשֶׂה אֹתָהּ חֶק עוֹלָם לָהּ כְּלִיל תְּקָטֵר"?

ז. (1) מה דינו של המועל בפרה אדומה, והאם על ידי מעילתו יצאה לחולין, ומנין? (2) מה דין המעילה באפר הפרה מדאורייתא ומדרבנן (פרט), ומדוע? והאם יש ללמוד את דין אפרה משאר אפר קדשים, ומדוע? (3) מהיכן נוטלים מעות לצורך פר העלם דבר, ומדוע? והאם יש ללמוד את דינה מדין חביתין כהן גדול כשאין כהן גדול, ומדוע? וכיצד קיימא לן? (4) מה היה הנידון בסוגיין גבי שיעור הסולת דמנחת חביתין בגוונא דליכא כהן גדול, וכיצד סבר רבא לפשוט? ומה אמר ר' ירמיה על פשיטותו, ומדוע? וכיצד הסיק רבא בדינו, ומדוע?

ח. 1) מה הוא שיעור הלבונה הנצרך לחביתי כהן גדול, ומדוע? ומה הסלקא דעתין דבגוונא דלא היתה משל כהן גדול, ישתנה שיעורה? ומהיכן סבר רבא לפשוט נידון זה והאם הוא מוכח, ומדוע? וכיצד פשטו למסקנת סוגיין, ומהיכן? 2) כמאן פסק ר' יוחנן בענין שיעור הלבונה למנחת חביתין, ומדוע? 3) כיצד הבין ר' אמי את שאילתו של ר' פרידא בענין כל המנחות באות מצה, ומה השיבו? ומה באמת התכוון ר' פרידא לשואלו, והאם בכל המנחות הוקשה לו?

ט. 1) כיצד יש מקום לפרש את הציווי ד"לא תאפה חמץ" (פרט)? ומנין דלא זה כוונת התורה? והאם אפשר ללמוד ממקור זה אף לכל המנחות, ומדוע? 2) מה הוא "שיאור", ומה הוא "סידוק", ומה דינם לענין חמץ בפסח, ולענין מנחות הבאות חמץ, ומנין? 3) היכא דבעינן מצה, האם יש דין "שימור", ומנין? וכיצד משמרינן? 4) מה היה יחסו ומעלתו של ר' עזרא?

י. 1) על מי אמרינן בסוגיין דנקרא "ידיד"? ומה הוא "אשר קידש ידיד מבטן" הנאמר בברכת המילה, ומדוע? 2) באיזה כינויים התכנה הקב"ה בסוגיין? ובאיזה כינויים התכנה משה? ובאיזה כינויים התכנו ישראל, ולמה נמשלו ישראל, ומדוע? 3) מה זכו ישראל מכח תפילתו של אברהם בבית המקדש? 4) מה הם המנחות הבאות חמץ? וכיצד מחמצין? ומדוע דווקא באופן זה (פרט)? ואיזה אופן העלתה הגמ' דיהיה לבתחילה לכל הרעות, ואמאי לא עבדינן לה? 5) מה הוכיחו רבה ורב יוסף מטענת "אמרו לו" לר' יהודה? והאם יש להוכיח מהכא לכל דיני השיעורים, ומדוע?

יא. 1) באר הנידון האם אפשר להחמיץ את שתי הלחם בתפוחים! ומה דין עיסה שחימצה בתפוח תרומה, ומדוע? 2) האם מותר ללוש בפסח עיסה עם מי פירות, ומדוע? 3) האם אפשר ללוש למנחת חוטא במים, ומדוע (להו"א ולמסקנא)? 4) בשר שהיה בו כשיעור כזית ולבסוף נתמעך ונפחת משיעורו, מה דינו לענין טומאה ולענין פיגול ונותר, ומדוע? והאם היכא דיתפח ויחזור לשיעורו דינו שונה, ומדוע? וכיצד הדין היכא דמעיקרא לא היה בו שיעור ועתה תפח ויש בו כשיעור, ומדוע?

יב. 1) האם יש דיחוי באיסורין, ומנלן? 2) המפריש תרומות ומעשרות מתאנים על הגרוגרות, או מגרוגרות על תאנים, כמה יטול להפרשתו, ומדוע? והאם יש להוכיח מנידון זה האם משערים לכמות שהיו או כמות שהם, ומדוע? 3) "ניטלת באומד", באיזה הפרשה איירי? והאם הוא מצוה לכתחילה, או דהוי רק בדיעבד?

יג. 1) באיזה הפרשה אמרינן דניטלת "במחשבה", ומהיכן ילפינן לה? והאם איכא מאן דפליג בהא מילתא? ומאי חשיב "מחשבה"? והאם שרי להפריש במחשבה ביום טוב? 2) מה הוא חידושו של ר' יוסי בר יהודה בענין "מעשר בהמה" דאמרינן עלה דסבר כאבא אלעזר בן גומל? 3) האם שרי לתרום גרוגרות על תאנים או תאנים על גרוגרות (פרט), ומדוע? 4) האם שרי ללוש את המנחות הבאות מצה בפושרים, ומדוע?

יד. 1) המחמץ מנחה קודם קמיצה, כמה מלקויות חייב, ומדוע? ומה דינו היכא דחימץ השיריים לאחר הקמיצה, ומנין? 2) אמאי לא אמרינן דמאי דכתיב "לא תאפה" הוי פרט לאחר הכלל ואין בכלל אלא מה שבפרט? והאם הוא מוסכם לכולי אמוראי? 3) אילו היה כתוב רק לקרא ד"ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה" מה היינו אומרים, ומדוע היינו אומרים הכי (להו"א ולמסקנא)? ואמאי באמת לא אמרינן הכי?

בהצלחה!

השובות למבחן מנחות מט נה

א. (1) תני רבה בר בר חנה, דאם שחט כבשים לשם אילים, לא עלו להם לשם חובה. ודעת רב אליבא דרב חסדא, דהיכא דסבר שהם אילים ושחטן לשם כבשים, שפיר עלו לציבור, משום דבאמת היו כבשים ואף חישוב לשם כבשים, ומה דסבר דמחשב מחשבה של קרבן אחר, אינו פוסל. [ונראה מהגמ', דלדעת רב חסדא בהא גופא תני רבה בר בר חנה דלא עלו להם]. אבל היכא דסבר שהם אילים ושחטן לשם אילים, כיון דחישוב מחשבת עקירה, לא עלו להם. ודעת רבה, דכיון דאילו היה יודע דהם כבשים היה מחשב עליהם לשם כבשים, הוי עקירה בטעות ולא הוי עקירה. והתוס' הביאו מהתוספתא, דאם חישוב על אילים לשם כבשים עלו לשם אילים. וביארו התוס' דלרבה דעקירה בטעות הוי עקירה, צריך לומר דעלו לשם נדבת אילים.

(2) רצו להוכיח מהא דמשמע ממתניתין דקידושין דהכהנים שפיגלו בשוגג פטורין ואף דהוי פיגול, ועל כרחך דאיירי בהאי גוונא דהיה עקירה בטעות, דהוי עקירה, דאי לאו הכי היכי משכחת לה שוגג. ודחו, דאיירי באומר מותר ולהכי לא חשיב עקירה בטעות. ועוד רצו להוכיח מהא דאמר ר' שמעון דהקומץ מחבת לשם מרחשת כשר משום דמעשיה מוכיחין עליה, ולכאורה איירי בטעות, דאי במתכוון לעקור מה לי בהא דמעשיה מוכיחין עליה, ומבואר דווקא במנחה דמעשיה מוכיחין עליה אמרינן דכשר. ודחו, דרבה לטעמיה דאמר דאף במתכוון לעקור היכא דניכר מתוך מעשיו דמחשבתו היא שקר, לא הוי פיגול. וכתבו התוס', דהוא הדין אי נימא בדעת ר' שמעון כרבא וכרב אשי לעיל בריש מסכתין, דטעמיה דר' שמעון משום דכתיב "זאת תורת המנחה", או דאיירי באומר לשם מרחשת ולא מנחת מרחשת, דליכא כלל הוכחה מדברי ר' שמעון.

(3) באותו יום, וודאי דהתמיד קודם משום דהוי תדיר ואף מקודש. וביאר רש"י, דביום השבת אף התמיד מקודש. אי נמי, דכיון דכבר הגיע זמנו הא קדיש טפי. ואם יש להם ארבעה, איבעיא לר' חייא בר אבין, האם תדיר קדים, ולא יקריבם למוסף דהאידינא אלא לתמיד דלמחר, או דמקודש קודם, דהמוסף דהאידינא וודאי קדיש טפי מהתמיד דלמחר. ואין להוכיח ממתניתין דאין התמידין מעכבים את המוספין, משום דאיכא למימר דאיירי בדאית ליה, ואתי לאשמועינן דאף דיש מצוה להקדים התמיד, מכל מקום אינו מעכב.

ב. (1) קרבן התמיד קודם לכל הקרבנות, וילפינן לה מדכתיב "וערך עליה העולה" וילפינן דהעולה של התמיד תהיה ראשונה לכל הקרבנות. וכתבו התוס' דבזבחים ילפינן לה מדכתיב "מלבד עולת הבוקר". וביארו, דלא סגי בהא דמלבד עולת הבוקר דילפינן מינה דתמיד קדים לכולהו, דאכתי בעינן קרא לאקדומי אף למנחת חביתין דגם הוי תדיר. והא דבסוגיין הביאו לקרא דערך עליה, משום דסברו דיש עיכוב בדבר, ומהאי קרא טפי משמע עיכובא. ועוד כתבו התוס', דהקרא דמלבד עולת הבוקר איירי לענין הקדמת הדם, והקרא דהעולה ראשונה אתי להקדים הקטרת הבשר. וכתבו התוס', דלכאורה יש להקדימו מהא דקיימא לן דתדיר קודם. ותירצו, דאכתי בעינן קרא דלא נימא דכיון דהקטרת הבשר כתיבא מקמי תמיד, יש להקדים את בשר המוסף לתמיד. וכן מהאי טעמא ליכא למילף מדאמרינן יוקדם דבר דנאמר בו בבוקר לדבר שלא נאמר בו בבוקר. ועוד כתבו, דאי מהאי טעמא, הוי אמינא דמצוה להקדים, אבל אם עבר ושחטו, יגמור מעשיו.

(2) ילפינן מינה דלא יקודם דבר לתמיד של שחר, ולא יאחר דבר לאחר תמיד של בין הערביים. וכתבו התוס', דלענין תמיד של שחר הוא אף לענין השחיטה, אבל לענין תמיד של בין הערביים הוא רק לענין ההקדמה, אבל וודאי דאפילו לא הקריבו, יכול לשחוט קרבנות נוספים. וכתבו, דמסקנת בש"ס דדינים אלו אינן מעכבין, אבל מדרבנן אסור אפילו לשחוט לאחר תמיד של בין הערביים גזירה שמא יקריבו.

(3) בעינן ששה טלאים מבוקרין. ומעיקרא סברו דהיינו לצורך קרבנות התמיד של שבת וראש השנה ב' ימים דאין אפשרות לחזור אחר טלאים נקיים ממום, והא דבעינן רק ששה, היינו לצורך תמידין של שבת ושני ימי ראש השנה הסמוכים, דכיון דבעינן לבקורן ארבעה ימים, לא ימצאו אם לא יכינום. ומסקינן, דאי הכי ליבעי שבעה, דהא לשחרית דבתר אלו הימים גם לא יוכלו לחזור. ודחו, דכך שיערו רבנן דבעינן ששה טלאים מבוקרים שמא יתרמי שיחסרו להם. וכתב רש"י (לגירסת ה"ח) דביום החינוך היו שם שנים עשר טלאים מבוקרין כדי שלעולם יהיו ששה מבוקרין ד' ימים.

ג. (1) לתוס' השאלה היא כפשוטה, דמתניתין לאו בחינוך איירי. אבל לרש"י דמאי דשנו חינוך מזבח הזהב הוא נתינת טעם לדברי ר' שמעון דאמר לענין קטורת שלא קרבה בשחרית דהיתה קריבה שלמה בין הערביים, צריך לומר דהשאלה היא על הא דנקטו חינוך דמזבח החיצון. (2) היכא דעדיין לא חינוכו את המזבח, אין מקריבין תמיד של בין הערביים, משום דכתיב בחינוך "את הכבש השני תעשה בין הערביים" וילפינן דבין הערביים יהיה שני ולא ראשון. אבל לאחר החינוך, אף אם לא הקריבו בשחר יש להקריב בין הערביים, דילפינן מריבויא דקרא דכתיב בקרא אחרינא "ואת הכבש השני תעשה בין הערביים". ולדעת ר' שמעון היכא דהיו מוידין בהא דלא הקריבו, יש לקונסם שלא יקריבו, אבל יקריבו על ידי אחרים.

(3) לא הקטירו קטורת בשחר, יקטירו בין הערביים, ואפילו אכתי לא נתחנך המזבח, דהא חינוך מזבח הקטורת הוא בין הערביים. אמנם איכא מאן דאמר דאף חינוך מזבח הקטורת הוא כחינוך מזבח העולה דנעשה בשחר. ולדעת ר' שמעון היכא דמקטירין בין הערביים, צריך להביאה שלימה. ודין זה אינו נוהג בתמיד משום דשאני קטורת דחידא מילתא היא. וכן הדין דמויד לא נאמר בקטורת משום דלא שכיחה ואף מעתרא ואין טעם לקנוס.

(4) חינוך המנורה נעשה בהדלקת הנרות בין הערביים, ואף דכתיב קודם הטבת הנרות, על כרחך דהדלקה קדמה, דאי לאו הדלקה הא ליכא הטבה. והשולחן התחנך בהנחת הלחם בשבת.

ד. (1) יחיד אינו יכול להביא קטורת, דהא כתיב "לא תעלו עליו קטורת זרה" אבל יכול להביא ולמוסרה לציבור. ומסקינן דאף על מזבח החיצון אסור ולא ילפינן מנשיאים משום דהוראת שעה היתה. וכן ציבור אינם יכולים להביא בנדבה, דהא כתיב "לא תעלו" בלשון רבים. וסלקא דעתין דהיינו דווקא במזבח הפנימי, דהא כתיב עליו, אבל על מזבח החיצון שריא. ומסקינן דאסור, דהא כתיב בקטורת "ככל אשר צויתך יעשו" והיינו דווקא כמצווה בחובה על מזבח הפנימי.

(2) מנחת חביתין היא מנחה שעל הכהן גדול להביאה בכל יום, ונקראת הכי משום דנעשית במחבת כדכתיב בקרא. והיה מביא שיעור עשרון מביתו וחוצהו ומקריב חציה בשחר וחציה בין הערביים, וילפינן לה מדכתיב "עשירית האיפה וגו' מחציתה בבוקר ומחציתה בין הערביים". וכיון דכתיב ביה "תופני" וכתיב נמי "על מחבת" ילפינן דבעי גם אפיה וגם טיגון. ולרבנן ור' יוחנן כיון דכתיב "תופני" ילפינן דבעינן לאפותה נאה, ולהכי קודם אופה ורק אחר כך מתגנה. ולרבי ולר' חנינא ילפינן מדכתיב "תופני" דתאפה נא, ועל כן קודם מטגנה ואחר כך אופה. ולדעת ר' יוסי בעינן "אפיה רבה", ואמרינן דסבירא ליה דבעינן גם נא וגם נאה, ועל כן אופה ומטגנה וחוזר ואופה. ועוד פירש רש"י דנאה היינו מרוקעת וגדולה. ומטגנה קודם האפיה. ועוד פירש דגרסינן בר' יוסי "רכה", דבעינן לרככה הרבה בשמן קודם האפיה וזה הוא נוייה.

(3) יש לו להביא עשרון שלם מביתו, וילפינן לה מריבויא ד"ו" דכתיב ומחציתה בערב. ומקריב רק חציו, וחצי הנוסף אויל לאיבור. ואמרינן בבביתא דתעובר צורתו ויצא ליבת השריפה. ולדעת רב נחמן הוא רק אליבא דרבה בר אבוא דהצריך עיבור צורה אף בפיגול, אבל למאן דפליג, לא בעינן הכא עיבור צורה. ודעת רב אשי דהכא כיון דעמד מעיקרא להיות נקרב דאי בעי היה מקריבו, כולי עלמא מודו דטעון

עיבור צורה. והמחצה של הכהן שמת כולי עלמא מודו דוודאי דטעון עיבור צורה. וכתבו התוס', דלר' אלעזר בריש מסכתין דאמר דמביא עשרון ומקדש רק מחצה, שפיר יש לפדותו ואינו טעון שריפה.

ה. (1) מנחת חביתין קריבה אפילו בשבת ואפילו בטומאה, וילפינן לה או מדכתיב "תעשה" ודרשינן תעשה מכל מקום בין בשבת ובין בטומאה, וביארו התוס' דשבת וטומאה שקולים הם ויבואו שניהם. או מדכתיב "סולת מנחה תמיד" דהוקשה למנחת התמיד שדוחה שבת. וכתבו התוס' דמהתם ילפינן אף טומאה, דגילוי מילתא הוא. וכן לישתה עריכתה ואפייתיה דוחין את השבת. ולרב הונא הוא משום דכתיב "תופיני" דבעינן נאה, ואם ילשוה מאתמול הא אינשפא, ונדרחו דבריו דהא יכול לכובשם בירקא. ולר' ישמעאל ילפינן לה מדכתיב תעשה, ולאביי מדכתיב סולת מנחה תמיד [וצריך ביאור היכי ילפינן מינה אף לענין לישא ועריכה]. ולרבא ילפינן מהא דהצריכה תורה מחבת שהוא כלי שרת, ואי אפי לה מאתמול הא איפסלא בלינה. וליכא למימר דכיון דאתמול לאו זימנא הוא לא תפסל בלינה, דהא אם אינה דוחה שבת, שפיר חשיב זמנה ותפסל. והאי טעמא לא מהני לשתי הלחם, דאף למאן דאמר תנור מקדש, הא לא כתיב להדיא בקרא דבעינן תנור דיש לומר דגילתה בזה התורה דדוחה שבת.

(2) מסקינן דטעונה ג' לוגין. ולר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה, ילפינן לה מדכתיב "סולת מנחה תמיד" דהרי היא כמנחת התמיד דהיא של כבשים דטעונה ג' לוגין שמן. ולדעת ר' שמעון ילפינן לה מדכתיב "בשמן" דעל כרחך דאתי להוסיף, דאי לקבוע לה שמן הא כבר כתיב ביה "כמנחת מחבת", ועדיף טפי למילף מכבשים דדמי ליה דבא בעשרון אחד. אבל מדינא ליכא למילף, דמחד דמי למנחת נדבה ביג"ל ניין גלל עצמה, ולבונה], ומאידיך יש ללומדה ממנחת נסכים דהוי תבש"ט [תדיר, באה בחובה, דוחה שבת, ודוחה טומאה].

(3) לדעת אביי, רישא דברייתא דדרשינן בשמן להוסיף היינו ר' שמעון, והדר אתי ר' ישמעאל למידן מדינא ולא סליק ליה עד דיליף מהקש. ולדעת רב הונא בריה דרב יהושע כולה ר' ישמעאל, דמעיקרא סבר דלא אתי לקבוע לה שמן לחובה אלא להוסיף, והדר דחה דאיכא למימר דאתי לקבוע לה חובה, דשמא דינה להיות חריבה כמנחת חוטא, והדר סבר דאף אי אתי לקבוע לה שמן יש ללמוד מדינא דבעינן ג' לוגין, ולבסוף מסיק דמדינא לא אתיא ובעינן הקש. ולדעת רבה כולה ר' שמעון דיליף לה מבשמן ריבה, וקאמר דשמא אף בלאו האי מילתא נילף מדינא, עד דסליק דליכא למילף מדינא.

ו. (1) לדעת ר' שמעון משל ציבור היתה קריבה, דהא כתיב "חק עולם". אמנם בבית שני לא נהגו כן משום דהכהנים הגדולים לא היו מוציאים שנתם וראו דמידחקא לישכח, ותיקנו שהיורשין יביאו. וכיון דראו דהיורשים פושעים בה, החזירוהו לדין תורה דבא משל ציבור. ולדעת ר' יהודה מדינא בא משל יורשין, ויליף לה מדכתיב "והכהן המשיח תחתיו מבניו". [ובתוס' לקמן נב. משמע דאף לר' יהודה הדר תיקנו שיבוא משל ציבור משום פשיעותא. ועיין חק נתן].

(2) לדעת ר' יהודה שלימה היתה קריבה, ומסקנת הגמ' לקמן דבעינן שלימה בבוקר ושלימה בין הערביים. ויליף לה מדכתיב "אותה" דמשמע שלימה. ולדעת ר' שמעון בעינן כולה בהקטרה דכתיב "כליל תקטר", ופירש רש"י דאסור לאכול את שירייה, והיינו דאף דעתה לאו מנחת כהן היא מכל מקום שירייה אסורין. ולפירוש שני אתי למימר דשלימה היתה קריבה כר' יהודה.

(3) דרשינן מינה דלעולם הכהן גדול מביא מנחת חביתין, ולא דנאמר דין זה רק על אהרון, וילפינן לה מדכתיב "מבניו" ולא כתיב רק "בניו". ור' יהודה יליף מינה נמי דכשאינן כהן גדול, מנחת החביתין באה משל יורשין, דכתיב "בניו". ולר' שמעון כולה למנחת חביתין לכהן גדול לדורות אתי. ומדכתיב "אותה" דריש ר' יהודה דשלימה היתה קריבה, ור' שמעון דרש לכהן גדול דמת קודם בין הערביים ומינו אחר תחתיו, דיביא עשרון שלם, [דר' שמעון לא דרש לה מ"ו" דומחציתה]. ומדכתיב "חק עולם" דרש ר' שמעון דבא משל ציבור, ור' יהודה דרש דנהוג לדורות. ומדכתיב "כליל תקטר" דרש ר' שמעון דכולה בהקטרה, ולר' יהודה הא פשיטא דהא מנחת כהן היא (תוס') אלא אתי לגזירה שוה, ליתן את כליל תקטר למנחת כהן, וליתן את לא תאכל למנחת חביתין. והתוס' הוסיפו דבכריתות ילפינן מהא קרא נמי להא דכהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה.

ז. (1) המועל בפרה אדומה חייב קרבן מעילה, דהא לא גרע מבדק הבית, ואף קריא רחמנא חטאת, ומהאי טעמא אם מעל בה לא יצאה לחולין.

(2) מדאורייתא אין מעילה באפר הפרה, דהא כתיב ביה מיעוט ד"היא". ולא דמי לשאר אפר קדשים, דהכא הא לא מעלו בהא דשרפה, ובכהאי גוונא אמרינן בתמורה דאפר קדשים אסור. ואף למאן דאמר התם דאפר קדשים אסור איירי לענין תרומת הדשן, איכא למימר דהכי מצוותה בכך ולא חשיב שכבר נתקיימה מצוותה. ומכל מקום רבנן גורו עליה מעילה משום דראו דמולוין בה, ויש ב' צדדים בתוס' האם אף חייבים על מעילה זו קרבן, משום דרבנן הקדישו האפר, או דרק חייב בתשלומים. וכיון דראו דיראים להוות על ספק טמא [שנטמא בסככות ופרעות דהוי טומאה רק מדרבנן], חזרו והעמידו על דין דאורייתא דלית בה מעילה.

(3) נחלקו ר' שמעון ור' יהודה, האם גובין לה בפני עצמה, או דנוטלין ממעות הלישכה. ומסקינן דר' שמעון במסקנת דבריו הוא דאמר דניטלת מתרומת הלשכה, ויליף לה מריבויא דקרא דכתיב "את קרבני לחמי". ור' יהודה הוא דקאמר דנגבת בתחילה, וכו', יהודה קיימא לן. וליכא להוכיח ממאי דאשכחן בחביתין כהן גדול דחיישינן לפשיעה, משום דיש בה כפרה ולא חיישינן לפשיעותא.

(4) איבעיא לן האם מאי דשנינו דשלימה היתה קריבה, היינו פעם אחת בבוקר, או דבעינן שיעור שלם דעשרון לשחר ולבין הערביים. וסבר רבא לפשוט מהא דשנינו דהכהן השמיני עושה את החביתין בין בבוקר ובין בערב, ואי נימא דהיכא דליכא כהן גדול קרבה רק בבוקר, הא בערב לא משכחת לה כהן שמיני בחביתין. ואמר ר' ירמיה דטעם זה חשוך הוא ונאמר על ידי הבבלים דיושבים בחושך, דהא "דאי" לא קתני, דאף לענין השביעי בסולת לא משכחת לה לעולם, דהא יכול להביא נסכים בלילה או למחר. והסיק רבא דכיוון דהוקש לתמיד, לעולם בעינן בשחר ובין הערביים, ועל כרחך דשתי עשרונות היתה באה.

ח. (1) לדעת אבא יוסי בן דוסתאי בעינן קומץ לבונה לכל הקטרה, משום דלא אשכחן הקטרה בפחות מקומץ לבונה. ודעת רבנן דסגי בקומץ אחד, משום דלא מצאנו עשרון הווקש שני קמצי לבונה. ואיבעיא לן לדעת רבנן דלכל עשרון בעינן קומץ, כיצד הדין היכא דמת כהן גדול דבאה עתה שלימה בבוקר ושלימה בין הערביים, האם בעינן שני קמצים, או דווקא לענין סולת גלי רחמנא דיש להוסיף על שיעורה. וסבר רבא לפשוט מהא דשנינו דאיכא רק ה' קמצים, ואי איתא דכשמת כהן גדול איכא תרי קמצי לבונה, הא איכא ז' קמצים [דאילו כשכהן גדול חי לרבנן ליכא כלל משום לבונה דכהן גדול דהא באה לחצאין]. וליכא לדחויי "דאי" לא קתני, דהא קתני נמי קומץ שהקטירו בחוץ, דגם אינו שכיח בכל יום. ומסקנת הגמ' דחזינן דאליבא דאבא יוסי בן דוסתאי דלא כפלו השמן, וממנו נשמע לרבנן נמי דלא כפלו, וכן לא כפלו את הלבונה.

(2) איכא מאן דאמר דר' יוחנן פסק כסתמא, והיינו כרבנן דהא איתא במתניתין דאיכא רק ה' קמצים, ועל כרחך דכרבנן אתיא, דאי לאבא יוסי בן דוסתאי, הא איכא ז' קמצים. ואיכא מאן דאמר דהכא ר' יוחנן פסק כאבא יוסי בן דוסתאי, משום דלית ליה דר' יוחנן פסק כסתמא.

3) לתירוץ הראשון בתוס', ר' אמי סבר דהקשה לו מהיכן ידעינן להא מילתא דבעינן מצה, ועלה השיב לו דהא מפורש הוא בקרא, ואף במנחות דלא מפורש להדיא, הא כתיב "זאת תורת המנחה וגו' מצות תאכל". ואיכא ב' אופנים בתוס', האם אפשר ללמוד מהאי קרא לכל המנחות או רק להני דשייכים בעבודות דכתיב בהאי קרא. ואליבא דאמת ר' פרידא התכוון לשואלו, לעכב מנין. ובשם ר"ת כתבו, דוודאי דר' אמי הבין דהתכוון לשואלו מנין דבאות מצה ולא שיאור או חלוט. ועלה השיב לו דכיון דכתיב מצה, בעינן מצה ולא חלוט או שיאור. ובאמת התכוון לשואלו מנין דיש עיכוב בדבר ובלא שתאפה מצה לא היו מנחה. ועוד נחלקו ב' תרוצים בתוס' האם בכל המנחות הוקשה לו מנין לעכב, ואף דבמחבת ומאפה כתיב להדיא מצות ושפיר איכא למימר דזאת תורת לעכב אתי, מכל מקום איכא למימר דהאי מצה לדרשות אחרות אתיא. או דבאמת התכוון לשואלו רק על סולת ומרחשת דלא כתיב בהו מצה, ומנין לעכב.

ט. 1) רבי פרידא הבין דכוונת התורה דבעינן לאפותה מצה ואף מעכב הוא, וביארו התוס' לעיל דהוא משום דכתיב מצה בהאי פרשה]. ורב חסדא אמר, דיש לומר דכוונת התורה דסגי אף בשיעור דר' יהודה והיינו סדקים כקרני חגבים, אליבא דר' יהודה דלא מצה היא ואף לא חמץ. ולרב נחמן בר יצחק, דלמא כוונת התורה דסגי ברבוכה [חלוטה ברותחין], והיינו דהיכא דלא מפורש להדיא דבעינן רבוכה, יכול לעשותה או רבוכה או מצה. ולרבינא דלמא אתי קרא למימר דגברא קאי בלאו, אבל המנחה לא נפסלה. ומסקינן דכיון דכתיב "מצה תהיה" ילפינן עיכובא דבעינן דווקא מצה. ואף דהאי קרא במחבת כתיבא, מכל מקום מזאת תורת ילפינן לכל המנחות (תוס').

2) שיאור לר' יהודה היינו כקרני חגבים. ולענין פסח לא חשיב חמץ, ומכל מקום מדרבנן אסרוהו והתירוהו רק לכלבים. ולענין מנחות הבאות מצה נמי מהני לשיטתו. ולר' מאיר היינו דהכסיפו פניו. ולדבריו הוי חמץ נוקשה, דלענין פסח ילפינן מדכתיב "כל מחמצת" דאף הוא בכלל האיסור אלא דלית ביה כרת. והוא הדין דלא מהני לענין מנחה, ושמא יש יתור למעטו. וסידוק לר' יהודה הוא דנתערבו סדקיו זה בזה, ולר' מאיר אף בקרני חגבים, והוי חמץ מעליא בין לאיסור פסח ובין לענין מנחות הבאות חמץ.

3) בעינן שימור. ובפסח כתיב "ושמרתם". ובמנחות הבאות מצה כתיב נמי "מצה תהיה" והיינו החיה למצה דתשמור שלא תחמיץ, ואף דילפינן מינה עיכובא, הא לעיכובא סגי דכתיב "היא". והשמירה היא על ידי העסק בבצק.

י. 1) ידיד היינו הקב"ה, שלמה, אברהם, בנימין, בית המקדש. וכתבו התוס' דאשר קידש ידיד מבטן הנאמר בברכת המילה, יש אומרים דקאי על אברהם, דהא כתיב ביה "אשר ידעתיו" וכתיב "בטרם אצרך בבטן ידעתיו". ויש אומרים דהיינו יצחק [ולא ביארו אמאי].

2) הקב"ה התכנה: אדיר, ידיד, טוב, זה. ומשה התכנה: טוב, זה. וישראל התכנה: ידידים, טובים, עם זו. ונמשלו לזית, דמה זית אחריתו בסופו, דרק לאחר זמן רב מוציא פירות, אי נמי דפירותיו נאספים בזמן אחד ולא אחד אחד, כך ישראל אחריתו בסופן [שיצאו מן הגלות]. וכן מה זית שמנו בא על ידי כתיבתה, כן ישראל חורוין למוטב רק על ידי כתיבתה ביסורין.

3) מעיקרא נגזר עליהם שבכל אחת מן הד' גליות יהיו כשיעור שעכשיו כל הגליות, וזכו שכל אחת ואחת מה דנפסק לה. אי נמי, דמעיקרא נגזר שכל גלות תהיה בפני עצמה, ועכשיו כולן ביחד, דמקצתן בגלות זו ומקצתן בגלות אחרת.

4) מנחת שתי הלחם הבאה בעצרת באה חמץ, וכן מין אחד מלחמי התודה בא חמץ. ולדעת ר' מאיר מחמץ על ידי שנוטל מעט מן הסולת ולשה וטומנה בסולת עד שתחמיץ ותחמיץ את השאר. ור' יהודה סבר דאופן דר' מאיר אינו מן המבחר דהא אינו מחמץ יפה ככהאי גוונא. אלא נוטל שאור מביתו ונותנו לתוך העשרון וממלאו סולת עד לשיעור עישרון. וטעמו על ר' יהודה דכיון דנותן לתוך המדה אף עיסה שנילושה, פעמים יש יותר על המדה ופעמים יש פחות, דהא עיסה עבה נפחה פחות משאילו היתה סולת, ועיסה רכה נפחה מרובה משאילו היתה סולת. והקשתה הגמ' אמאי לא נוטלין מעט מן העישרון ומחמצים אותו היטב וחורוין ולשין בו העיסה, והכי מהני לכולי עלמא. וביארו משום דגורנין אטו יביא שאור מעלמא. [ויש פירוש נוסף ברש"י, דיש אפשרות למדוד כמה נפחת או נותר הנפח, על ידי שילוש מעט מן העיסה כגודל השאור וכאופן לישתו, ועל ידו יראה כמה הותר או פחת. ולא עבדינן הכי שמא יביא עיסה מעלמא וישאירנה בסולת המנחה].

5) רבה ורב יוסף הוכיחו דהשיעור עשרון צריך להיות כדמעיקרא דהיה סולת. וכתבו התוס' לקמן דאינו ראייה לשאר האיסורים, משום דיש לומר דהכא אשיעור סולת קפיד רחמנא, ור' יהודה סבר דאף עיסה חשיבא סולת.

יא. 1) לדעת רבנן אין מחמיצין בתפוחים. וכתבו התוס' לעיל דאף רבנן הודו דהוי חמץ נוקשה לכל הפחות, אלא דלענין מנחות לא מהני. ודעת רבי חנינא בן גמליאל דשרי, וכתבו התוס' או דסבר דהוי חמץ גמור, או דסבר דאפשר להחמיץ אף בחמץ נוקשה. ואם חימצו עיסה בתפוח של תרומה, איכא למימר דכולי עלמא יודו דאסורה משום תרומה, משום דסוף סוף חמץ נוקשה הוי. והתוס' הביאו מהירושלמי, דר' יוסי מתיר, משום דאין חימצו ברור, וכי היכי דהתיר בישול שאינו ברור בשבת.

2) כתבו התוס', דהיכא דמערב בו מים, הוי לכל הפחות חמץ נוקשה, ולדעת רבן גמליאל אסור לעשותה בפסח ואם עשאה תשרף מיד משום דאי אפשר לשמור שלא תחמיץ. ולדעת חכמים אפשר לשומרה שלא תחמיץ. ואם לא עירב בו מים, כלל לא הוי חמץ משום דמי פירות אינם מחמיצות, ולאביי אף מי פירות מחמיצין. ובסוף דבריהם כתבו התוס' דיש להחמיר אפילו בלא מים, דאף בלא מים הוי חמץ נוקשה.

3) לדעת ר' אילא אין לשין אותה במים, ולדעת ר' יצחק לשין אותה במים. ובהו"א סברו דנחלקו האם משערין כדמעיקרא, ואם לשה במים הא פעמים שיש בקומצו יותר מקומץ ופעמים שפחות. ומסקינן דכולי עלמא משערין כדהשתא, אלא דר' אילא סבר דחריבה היינו אפילו ממים.

4) למסקנת סוגיין, מדאורייתא כיון דעתה לית ביה שיעור אינו מטמא ואין חייבים עליו משום נותר ופיגול. ואם חזר ותפח, נחלקו בו ריש לקיש ור' יוחנן, דלר' יוחנן אמרינן דאין דיחוי באיסורין וכיון דעתה יש בו שיעור הרי חייבים עליו משום טומאה נותר ופיגול. ולריש לקיש אמרינן דיש דיחוי באיסורין, ומדאורייתא חשיב כאין בו שיעור. ורבנן החמירו להחשיבו כשיעור לענין טומאה, וכן לענין טומאת נותר ופיגול דדבריהם, אבל לא לענין לחיבו כרת אנוהו ופיגול. [ולמסקנת סוגיין איכא תיבותא אמאן דאמר דיש דיחוי]. והיכא דמעיקרא לא היה בו שיעור והשתא יש בו, מדאורייתא לאו מידי הוא, דהא מיא בעלמא. ומדרבנן חשיב כיש בו שיעור.

יב. 1) מסקינן דאין דיחוי באיסורין, דהא שנינו להדיא גבי כזית מן המת וכו' דהניחו בחמה ונתמעט, דעתה אינו מטמא. אבל אם חזר והניחו בגשמים ותפח, שפיר יש בו טומאה.

2) לענין תרומה גדולה דחטה אחת פוטרת את הכרי, ומדרבנן יש להפריש עין יפה דהוא אחד מארבעים, היכא דמפריש גרוגרות על תאנים יש לו להפריש לפי מנין דיתר על המדה, והיכא דמפריש תאנים על הגרוגרות יש לו להפריש במדה דמרבה על המנין. ואם בתרומת מעשר איירי, לרבנן דאין מפרישה מאומד, אינו יכול הפריש יותר מן השיעור דהא המרבה במעשרותיו מעשרותיו מקולקלין. אלא תליא אי משערים לכמות שהן, ויש לשער כפי השיעור דהוי מעיקרא, או כמות שהן, ויש לשער לפי המדה דהשתא ולא לפי המנין. אבל לאבא אלעזר בן גומל דאף בתרומת מעשר, והוא הדין במעשר ראשון ניטלת מאומד, אף הכא יש לו ליטול אחד מעשרה, בתאנים לפי מדה

ובגורגרות לפי מנין. ולדעת ר' אלעזר ברבי יוסי, אף בגורגרות על תאנים מעשרן לפי מנין. ומסקינן דהוא משום דסוף הגורגרות לשולקן ויחזרו לשיעור דתאנים, ושפיר אזלינן בתר המנין ולא המדה.

3) בתרומה גדולה הוא מצוה, לפי דבעינן עין יפה. ובתרומת מעשר, כתבו התוס' דמשמע בכמה דוכתי דנמי הוי מצוה. אבל מהירושלמי מבואר דהוי רק בדיעבד. וכתבו דלאבא אלעזר בן גומל הוא אף לכתחילה, דלית ליה הא דמרבא במעשרות מעשרותיו מקולקלים. ולרבנן לכתחילה בעינן למדוד או לשקול, ובדיעבד אם ירא לפחות מן השיעור שרי.

יג. 1) אמרינן לה בתרומה גדולה, ולדעת אבא אלעזר בן גומל אף בתרומת מעשר. וילפינן לה מדכתיב "ונחשב", וביאר רש"י דהאי ונחשב קאי בין על תרומת מעשר, ובין על תרומה גדולה דאמרינן בה דהתרומת מעשר תהיה כהתרומה גדולה. והתוס' כתבו, דעיקר קרא אתרומה גדולה קאי, ואף דכתיבה בתרומת מעשר, נוכי היכי דאמרינן לענין "מוקף" דאף דנאמר לענין תרומת מעשר, מכל מקום שדינן לה אתרומה גדולה, ותרומת מעשר ילפה מתרומת גדולה. וכתבו התוס', דלכאורה אף רבנן מודו לענין מחשבה. אמנם הביאו דעת רש"י בבכורות דרבנן פליגי, ומשמע מדבריו דאף לענין תרומה גדולה פליגי. ומחשבה היינו דלא אומר ההפרשה בפיו. אמנם רש"י בלשון אחת בבכורות כתב, דמחשבה היינו בלא הפרשה, אבל בעינן דיבור. והסיקו התוס' דהפרשה לעולם לא בעינן, ומחשבה היינו דלא הוציא בשפתיו. ועוד כתבו, דרק מדומע שרי על ידי מחשבה להפריש ביום טוב, אבל לא דמאי וכל שכן טבל, דהא מתקן.

2) ר' יוסי בר יהודה חידש דיכול לחלק העדר לעשרה עשרה וליטול מכל אחד עשרה בלא שיעבירם תחת השבט. ולדעת רש"י הא דמוקמינן לה כאבא אלעזר בן גומל הוא משום דהוי כמחשבה. והתוס' כתבו דהוא משום דסבירא ליה דדיינינן זה מזה אף דליכא סברא למידן. ועוד כתבו, דאתי למימר דאפילו היכא דנוטל בלא העברה, לא קפדינן בהא דיהיו שוים כתרומת דגן, דהא מהני אפילו באומד.

3) לדעת תנא קמא, היכא דיש כהן עדיף טפי לתרום מן התאנים לפי שהם יפות, ואם אין כהן עדיף טפי לתרום מן הגורגרות משום דהם מתקיימים, ואם הוא במקום שעושים את התאנים לגורגרות שרי לתרום אף מתאנים על הגורגרות. ולדעת ר' יהודה לעולם יש לתרום מן היפה.

4) במתניתין מבואר דכל המנחות נילושות בפורשין. ואמרינן בפסחים דהוא משום דהלישה היא במקום זריזין ולא חיישינן לחימוץ. וכתבו התוס', דאף שתי הלחם דלשים אותו בחוץ, מכל מקום ציבור שאני. ובשאר מנחות דיחיד צריך לומר דסבר תנא דידן דכלי יבש התקדשו, ולפיכך יש ללושם בפנים וכיון דהוא מקום זריזין לא חששו.

יד. 1) חייב על כל פעולה ופעולה, והיינו על הלישה העריכה הקיטוף והאפיה, והיינו דוקא אם התרו בו על כל אחת. וילפינן לה מדכתיב "לא תעשה חמץ" ויצאה אפיה מן הכלל להכתב בפני עצמה כדכתיב "לא תאפה חמץ", ואמרינן דללמד על הכלל יצאה, דעל כל מלאכה חשובה במנחה יש לחייבו. וכן יש לחייב באלו החיובים את המחמץ שיירי המחנה, וילפינן לה מדכתיב "חלקם לא תאפה".

2) כיון דהוי כלל ופרט המרוחקין, לא דיינינן להו בכלל ופרט, אלא בדבר שהיה בכלל ויצא ללמד על הכלל כולו יצא. וכתבו התוס', דאף רבא דסבירא ליה בעלמא דכלל ופרט המרוחקין ילפינן להו בכלל ופרט, הכא מודה משום דהוי תרי עניני. אמנם רב אדא בר אבהה הקשה דאף בכהאי גוונא דיינינן ליה בכלל ופרט. ובסוגיין נדחית ראייתו. אמנם דעת רש"י בפסחים (הביאודו התוס' בסוגיין), דרב אדא הוא מאן דסבר בעלמא דאף כהאי גוונא נידון בכלל ופרט.

3) היינו אומרים דדווקא בשעיר נשיא יש דין צפון. ולדעת רש"י הוי אמינא למעט את כל החטאות. והתוס' כתבו דהוי אמינא למעט רק את החטאות הבאות זכרים כגון שערי הרגלים ושעירי ראשי חדשים. וסלקא דעתיה דרב אדא בר אבהה דהוא משום דהוי כלל ופרט. ודחינן, דאדרבה הוי פרט וכלל, אלא משום מעוטא דאותו סברינן הכי. ומסקנת הברייתא, דכיון דכתיב מקרא שלישי "ושחט את החטאת גו'" ילפינן מינה דבכל החטאות בעינן צפון ואף הוא מעבב.